

Zadušený Ježíšek aneb Jak slavit Vánoce

Vánoce jako svátek narození Ježíše začali křesťané slavit až o několik století později než velikonoce, které připomínají jeho ukřižování a překonání smrti. Když mělo být stanoveno místo v kalendáři, vhodné pro tuto oslavu, zvolila církev zimní slunovrat, termín sice dávno obsazený nejrůznějšími staršími náboženskými představami, ale zároveň, jak se ukázalo, velmi vhodný k vyjádření poselství o světle Božího příchodu do tmy pozemského života, plného krutosti a nespravedlnosti.

Ještě daleko později se objevilo znázorňování betlémské scény narození (invence sv. Františka) a rozdávání vánočních dárků a stromeček jsou vlastně nedávné vymoženosti. Není to zdaleka jediný příklad proměnlivého života náboženských symbolů, které jsou přeznačovány v duchu novějšího vývoje. Spíše je pravidlem, že se využívají stará místa, staré svátky a staré obřady pro nové účely. Obvykle se to neobejde bez konfliktů. Ani současná doba se v tom nijak neliší a vánoce jsou dobrým příkladem, jak si převládající hodnoty dnešní společnosti formují ke svému obrazu a potřebě tuto prastarou tradici.

Nutno říci, že ta proměna nepatří k těm nejšťastnějším. V karikované podobě má tento kulturně-náboženský konflikt podobu zápasu mezi Ježíškem a Santou, poté, co Děda Mráz byl vyřazen k. o. v semifinále. Je v tom trochu zmatek, protože Santa Claus je, stejně jako Děda Mráz, klon našeho starého dobrého svatého Mikuláše, tedy původně biskupa z Myry (dnešní Demre v Turecku), o kterém legendy praví, že pomáhal lidem v nouzi a na jehož památku se začali lidé obdarovávat.

Dnes jeho vystoupení není alternativou, ale jakýmsi závdavkem, ochutnávkou vánoc, včetně předzvěsti dramatických konfliktů symbolizovaných Andělem a Čertem, často ovšem ve značně sekularizované a pokleslé podobě. Alkoholizované bytosti, působící malým dětem celoživotní traumata a sugerující, že jde hlavně o to „být hodný“ a „poslouchat“, nejsou sice také nejlepšími věrozhvěsty, ale naštěstí je jejich působení lokální a časově omezené.

sitviry.cz

Zadušený Ježíšek aneb **Jak slavit Vánoce**

Ekonomická globalizace ovšem na nějaké jemné nuance církevního roku nehledí. Je třeba velkorysosti – čtyři týdny adventu nestačí na rozvinutí pořádné marketingové strategie, a tak se začne o pár týdnů dřív. Možná, že se dočkáme, jak se v globalizovaných oslavách začnou stírat i onačejší rozdíly: halloween plynule přejde do adventu a vánoce se přehoupnou až ke svátku sv. Valentýna. A bude z toho jedna velká postmoderní směska hrůzy a lásky jak z Hollywoodu. Prostě prima nákupní sezóna, kdy bude všechno ve slevě, takový veselý výprodej všeho.

Ve skutečnosti se o žádný zápas mezi Ježíškem a Santou nejedná, je to jenom show pro naivní diváky a fanoušky, je to od začátku prodané, jako se prodávají výsledky ve fotbale nebo v boxu. Globální kapitalismus mění všechno na peníze, a všechno na čem se dá vydělat, se hodí: něžné city spojené s Jezulátkem i strach z teroristů. V tomhle systému je jedno, jestli prodáváte zbraně nebo jogurty, nebo kolik lidí spekulacemi s hypotékami a měnovými kurzy zruinujete. Nakonec je posledním měřítkem hodnot úspěch vyjádřený hromadou peněz.

A tak i smysl dnešní podoby Vánoc je především v tom, aby zachránily chabé hospodářské výsledky, aby se toho, co se nadbytečně vyrobilo, co nejvíc prodalo k větší slávě boha Růstu Růstu. V předvánočním tržním běsnění se nakupování víc než kdy jindy stává svatou povinností. Mnozí se raději zadluží, než aby žili s pocitem viny, že nerozdají svým bližním dost zbytečných dárků, které jim doporučují barevné magazíny.

Svobodně dávat, sdílet, je krásné, vlastně je to to nejkrásnější, ale když je dávání součástí tržní manipulace, ztrácí úplně smysl. Je to jako kdybychom podobně jako Herodes chtěli tohle poselství udusit už v zárodku, ale místo krvavého vraždění nevinů zasypali Ježíška v těch jeho jesličkách (realističtější bude, když si představíte žlab pro dobytek - nic jiného to nebylo) tolika krásnými

dárky, až ho to zadusí. Třeba hračkami pro děti, které se za krutých pracovních podmínek vyrábějí v robotárnách firmy Disney a dalších.

Myslím, že Vánoce jsou dobrý čas na protestování. Na jedné straně peníze, na druhé naděje, touha, strach a vina. To je ten podstatný náboženský konflikt, související s Vánoci. Když malý Ježíš vyrostl v dospělého muže (ovšem se silně vyvinutou ženskou stránkou osobnosti) vyjádřil to radikálně: „*Nemůžete sloužit Bohu a Mamonu*“ (Matouš 6,24). To rozhodně není unylé kázání o tom, že se musíme mít rádi.

Co to může znamenat prakticky? Například nepodílet se a tam, kde je to možné, dělat věci jinak. Například dávat k Vánocům jen takové dárky, které Ježíška nedusí: něco, co jsme vytvořili sami, nebo co bylo vyrobeno bez vykořisťování lidí a ničení přírody – lokální řemeslné výrobky, potraviny z ekologického zemědělství, produkty ze systému fair trade (spravedlivý obchod).

Existují i možnosti darovat někomu dar, který dáme na rozvojový projekt. Můžeme podarovat lidi v nouzi. Nebo dát sebe – svou pozornost, čas na rozhovor o podstatných věcech, pro společné vnímání krásy, pro nicnedělání. Penězi k nezaplacení. A nemusí to být jen o Vánocích.

S výrobky spravedlivého obchodu (fair trade) u nás obchoduje už řada firem, ale doporučuji nakupovat především prostřednictvím neziskových organizací – buď on-line nebo v kamenných obchodech.

Jiří Silný

Zdroj: Ekumenická akademie Praha

Hodnocení:

□□□□□